

Omaggio a Giovanni Tarello. Materiali per una storia della cultura giuridica, vol. XVII, 1987, 2, ss. 682.

Jeden z czołowych periodyków międzynarodowych z zakresu historii doktryn prawnych i dziejów kultury prawniczej, założony w 1971 r. w Genui przez profesora teorii i filozofii prawa na uniwersytecie w Genui Giovanni Tarello (1934-1987) poświęcił drugi półrocznik za rok 1987 pamięci swego fundatora i długoletniego redaktora, przedwcześnie zmarłego znakomitego teoretyka i filozofa prawa oraz historyka doktryn prawnych, którego szczególne zainteresowania obejmowały m.in. teorię i historię normy prawnej oraz dzieje kodyfikacji i myśli kodyfikacyjnej. Przedwczesna śmierć profesora Tarelli wywołała głęboki żal w kołach specjalistów zajmujących się dziejami doktryn prawnych i politycznych XVIII-XX w. W omawianym numerze ogłoszona została bibliografia prac Tarelli oraz 12 rozpraw w większości pośrednio bądź bezpośrednio związanych z oceną dorobku zmarłego. Są to rozprawy: M. Barberis, *Tarello, l'ideologia e lo spazio della teoria*; P. Chiassoni, *Precetti non logicamente strutturati. In margine all'a teoria della norma giuridica di Giovanni Tarello*. Aspekty historyczne reprezentują w pierwszym rzędzie następujące prace: M. da Passano, *La Leopoldina e un codice moderno?* Artykuł nawiązuje do polemiki Tarelli i niżej podpisanego z niektórymi opiniami nazbyt apologetycznymi. Artykuł ten nawiązuje do znakomitego, niedokończonego dzieła G. Tarelli *Storia della cultura giuridica moderna. L'Assolutismo e codificazione del diritto*, Bologna 1976 (Ciąg dalszy istnieje tylko w formie wykładów i częściowych rozpraw). Piszą też: P. Becchi, *La polemica sulla codificazione tra Thibaut e Savigny. Significato e limiti di una chiave interpretativa*; P. Comanducci, *La costituzionalizzazione americana: un capitolo nella storia della cultura giuridica europea*. Czasopismo redagowane przez G. Tarello miało prawdziwie europejski charakter, ale i wiele uwagi poświęcało światu anglosaskiemu XIX-XX w. Sądzić należy, iż ta dobra tradycja będzie kontynuowana przez nową redakcję.

STANISŁAW SALMONOWICZ (Toruń)

T. H. Green, *Lectures on the Principles of Political Obligation and the Other Writings* (ed. Paul Harris i John Morrow), Cambridge University Press, Cambridge 1986, ss. 383.

Omawiany tom zawiera krytyczne wydanie wyboru pism Thomasa Hilla Greena, wybitnego przedstawiciela liberalizmu politycznego drugiej połowy XIX w., usiłującego połączyć w swoich rozważaniach tradycje idealistyczną z empiryczną; jednocześnie filozofa politycznego, któremu przypisuje się pierwsze przedstawienie rozwiniętej teoretycznie koncepcji wolności pozytywnej.

W wyborze znalazło się krytyczne wydanie najslynniejszego dzieła T. H. Greena *Lectures on the Principles of Political Obligation*. Autorzy wyboru skollacjonowali obecne wydanie z oryginałem, znajdującym się w bibliotece Balliol College w Oxfordzie. Poza wspomnianym dziełem tom zawiera inne prace bezpośrednio związane z filozofią polityczną T. H. Greena: *Lecture on Liberal Legislation and Freedom of Contract*, esej *Liberty*, wyjątki z wykładów nt. rewolucji angielskiej oraz fragmenty z *Prolegomena to Ethics*.

Całość wydania poprzedzona została kompetentnym wprowadzeniem, przedstawiającym sylwetkę T. H. Greena oraz jego filozofię polityczną. Poglądy polityczne autorzy przedstawili jako konsekwencję poglądów *stricte* filozoficznych, teologicznych i etycznych T. H. Greena. Szczególnie interesujące są rozważania dotyczące interpretacji teorii wolności wybitnego liberała oraz jego krytyki teorii suwerenności Johna Austina. Autorzy wstępu i jednocześnie redaktorzy wydania bardzo ciekawie przedstawili wątek łączenia idealizmu filozoficznego z brytyjską tradycją empiryczną w podejściu do materii politycznej, wyróżniający twórczość Thomasa Hilla Greena.

Publikację należy uznać za bardzo cenną dla wszystkich zainteresowanych historią liberalizmu.

ADAM CZARNOĆA (Toruń)